

De 10 Basisstappen van Fotografie

Heb je de nieuwste versie van dit E-book?

Dit is de 1.0 versie van dit e-book

Er worden regelmatig updates en uitbreidingen gedaan in dit E-book, zorg dus dat je de nieuwste versie hebt.

Je kunt dit E-book hier gratis downloaden:

<http://fotografieuitdaging.nl/download-hier-jouw-e-book-10-basisstappen-fotografie/>

Natuurlijk mag je anderen ook van dit boek laten profiteren, maar beter is om ze even naar onze website te sturen, zodat ze zeker de nieuwste versie downloaden.

Het E-book mag uitsluitend in deze vorm worden verspreid, het is niet toegestaan de inhoud en/of opmaak te wijzigen, of informatie uit dit rapport op een andere wijze te gebruiken zonder toestemming.

Jij krijgt dit E-book gratis, dus het is niet toegestaan om dit boek te verkopen!

Wat er aan vooraf ging

Na een jarenlange ervaring in het sociaal cultureel werk als jongerenwerker en opbouwwerker in diverse steden en projecten ben ik in 2008 een nieuwe carrière begonnen als zelfstandig fotograaf. Dat was de beste beslissing uit mijn leven.

Toen ik in 2008 een nieuwe camera kreeg raakte ik compleet in de ban van fotografie. Ik deed niks anders meer naast mijn werk, volgde cursussen en zat tot diep in de nacht te photoshoppen. Na 3 maanden kreeg ik mijn eerste opdracht, maakte een goede vriend een website voor mij en investeerde ik mijn eerste geld in goede apparatuur. Een jaar later zegde ik mijn baan op en mocht ik mijzelf professioneel fotograaf noemen. Je begrijpt dan ook wel dat ik niet van mening ben dat een amateur fotograaf mindere foto's maakt dan een prof. Het enige verschil is dat de prof er meer tijd in steekt en daarom vaak wel beter in het vak zal zijn. Maar iedereen kan het leren. En snel ook. Wat ik kan jij ook!

Mijn kracht ligt vooral op het gebied van portret-, event- en sociale fotografie en de laatste tijd ben ik mij meer en meer gaan richten op portretfotografie en sfeerfoto's (voor promotiedoeleinden) van diverse activiteiten. Lekker improviseren, spelen met licht (liefst een combinatie van daglicht en flitslicht) en de mensen die ik fotografeer (en hun bedrijfs of stichting activiteiten) er zo natuurlijk en eigen mogelijk, maar toch opvallend uit laten komen.

Nog steeds werk ik regelmatig in de sector zorg en welzijn en sector kunst en cultuur, waar ik vooral sfeerfoto's maak voor diverse instellingen. Men gebruikt deze foto's vooral in brochures en op de website.

Daarnaast heb ik als fotograaf de afgelopen jaren met honderden ondernemers en sprekers op het gebied van persoonlijke ontwikkeling, ondernemen en (internet)marketing, gezondheid en spiritualiteit gewerkt. Ik vind het heerlijk met positieve mensen te werken en bij te dragen aan de positionering en promotie van collega ondernemers.

Naast mijn fotografieopdrachten werk ik ook regelmatig aan community art fotografie projecten, zoals het project Schatten van Harnaschpolder. Community art projecten brengen mensen bij elkaar en geven een positieve impuls aan een straat, of wijk, door samen aan een kunstproject te werken.

Naast fotograferen vind ik het super om (hobby)fotografen te helpen met tips en informatie over fotografie. Vandaar dit E-book. Ik hoop dat ik jou er mee verder kan helpen en kan inspireren om geweldige foto's te gaan maken!

In dit E-book vind je de basis van fotografie. Natuurlijk is er nog veel meer te leren, maar dat komt later, stap voor stap en snel aan de slag, dat werkt het beste! In 10 onderdelen vind je een basisinformatie en tips over fotografie. Aan bod komt o.a. Checklist van apparatuur, wat is een goede foto?, compositie, rechten rondom het fotograferen van mensen en het maken van een goed portret.

Ik heb dit E-book met veel plezier geschreven en hoop dat je er veel aan zult hebben!

Leer, deel, groei en have fun is mijn motto!

Ik wens je veel leesplezier!

Laura de haan

Stap 1

Welke camera heb je?

Stap 2

Voordat je vertrekt: de checklist

Stap 3

Wat is een goede foto?

Stap 4

Moment van de dag

Stap 5

Compositie

Stap 6	Autofocus
Stap 7	Camerastandpunt
Stap 8	Mensen fotograferen
Stap 9	Portret
Stap 10	DOEN DOEN DOEN

Stap 1

Welke camera heb jij?

Camera's zijn er in verschillende soorten en maten. Je kunt zelfs met jouw telefoon foto's maken. Lenzen in telefoons worden steeds beter en dus ook de kwaliteit van de foto's. Als het echt om een fotocamera gaat, zijn er grofweg twee verschillende types.

De compactcamera

De compactcamera is de meest populaire camera. Dat komt voornamelijk door het formaat. Hij is klein (compact), makkelijk mee te nemen en eenvoudig te bedienen. Alle bekende merken hebben wel een compactcamera zoals de Sony Cybershot, de Nikon Coolpix en de Canon Ixus. Eigenschap van de compactcamera is dat er een vaste lens op zit.

De spiegelreflexcamera

Het verschil is direct al duidelijk zichtbaar: de spiegelreflexcamera is veelgroter dan de compactcamera. De spiegelreflexcamera (kortweg DSLR genoemd) heeft ook meer instellingen en als belangrijke verschil dat de lenzen verwisselbaar zijn.

Voorbeelden van de DSLR zijn de Sony Alpha 300, Nikon D7000, Canon 60D.

Als je niet precies weet welke camera jij hebt, is dat geen probleem. De tips en trucs die je krijgt zijn voor elk type van toepassing. Voor de bediening moet je echter wel een aantal knoppen goed kennen.

CAMERABEDIENING

De ontspanknop

Dat is de knop die bovenop jouw camera zit waarmee je daadwerkelijk de foto maakt. Zodra jij dit indrukt, hoor je een klik. Dan wordt de foto gemaakt. Het is noodzakelijk dat je weet welke knop dit is en waar hij zit. Neem dus nu even de handleiding van jouw camera erbij als je deze knop nog niet gevonden hebt.

Instelknoppen

Het is afhankelijk van het merk en type camera hoeveel en welke instelknoppen jij hebt. Met een instelknop geef jij aan de camera door wat voor onderwerp jij gaat fotograferen.

Op deze foto zie je de volgende instellingen v.l.n.r.:

- Macro of close-up
- Sport
- Kinderen
- Landschap
- Portret

Aan de andere kant van dit wiel zie je een groene knop AUTO.

Dit is de instelling waarbij de camera alles voor jou regelt en jij dus helemaal niets zelf hoeft te doen. De camera zal ook automatisch flitsen als het nodig is. Je draait het wiel net zo lang tot jouw gekozen instelling naast het horizontale witte streepje staat. Knoppen en pictogrammen kunnen per type en merk camera verschillen.

OEFFENEN EN TESTEN

Voor een (snelle) bediening van jouw camera is het handig dat je precies weet waar welke knop zit zodat je deze vrijwel blindelings kunt vinden. Als je dat namelijk snel in de vingers hebt, kun je je bezig gaan houden met wat je wilt fotograferen en hoe. Wanneer je steeds weer moet zoeken naar knoppen kan dat heel frustrerend zijn.

OEFENING

Zet je lens op de stand 35mm (standaard) en maak twee foto's met hetzelfde onderwerp. Zorg dat je een meter van jouw voorwerp af staat en dat het niet beweegt. Er moet ook veel op de achtergrond gebeuren om de verschillen te kunnen zien. Zorg voor voldoende licht dus bij voorkeur buiten op klaarlichte dag.

Voor foto 1 gebruik je de instelling "AUTO" en voor foto 2 de instelling "portret". Zie jij het verschil? Zo ja, wat is het verschil?

Op de linkerfoto is de achtergrond scherper dan op de rechterfoto.

Wat gebeurt hier?

Bij de stand "AUTO" zorgt de camera ervoor dat alles op de foto perfect is. De camera gaat er van uit dat jij alles scherp wilt hebben en zal hierop zijn aanpassingen doen. Als je helemaal in de verte kijkt dan zie je natuurlijk wel wat onscherpte. De lens van een camera is niet zo nauwkeurig als het menselijk oog dus wat wij nog scherp zien, kan een camera niet meer scherp zien.

Op de tweede foto zie je veel meer onscherpte op de achtergrond. In de "portret" stand kiest de camera voor een scherp onderwerp en een onscherpe achtergrond. Dat is wenselijk bij een portret. Je denkt bij een portret wellicht meteen aan een gezicht maar in dit geval is het een portret van een parasol.

De camera zal als onderwerp altijd dat kiezen wat op de voorgrond staat. Wanneer je in dit voorbeeld de stoel als onderwerp wilt, dan zul je de autofocus moeten veranderen. Dit komt later in het abonnement aan bod.

EN NU?

Oefen de verschillende standen op jouw camera en zoek de verschillen. Maak altijd twee vergelijkingsfoto's: eentje in de "AUTO" stand en een andere stand. Soms is het echt lastig om het verschil te zien. Zo zul je in de sportstand weinig verschil zien als je een foto van een stilstaand voorwerp maakt maar juist een enorm verschil bij iets wat (snel) beweegt. Ook zal de stand voor landschap of vergezicht (bergen) weinig verschillen van de automatische.

De afstand van het onderwerp tot de camera maakt ook een groot verschil in het uiteindelijke resultaat. Bij vergelijkingsfoto's moeten de omstandigheden gelijk zijn. Met spelende kinderen, rennende honden en voorbijrazende treinen is dat natuurlijk onmogelijk. Probeer in ieder geval altijd met een lens van 35mm te oefenen (dus niet in- of uitzoomen) en blijf op dezelfde plek staan. Wanneer je de verschillen ziet en ook begrijpt, heb je jouw camera voor wat betreft dit onderwerp onder de knie. Instellingen gaan nu makkelijk en automatisch en nu ben je klaar voor de volgende stap.

Stap 2

Voordat je vertrekt: de checklist

VOORBEREIDING

Natuurlijk neem jij je camera en toebehoren mee op vakantie. Denk daarbij aan de volgende zaken.

VAKANTIELOCATIE

Check voor je vertrekt wat de mogelijkheden zijn om terplekke camerabenodigheden te kopen.
Ga je op duikvakantie in de Seychellen of een week naar New York?

CAMERA & HANDLEIDING

Het klinkt als een open deur, maar geloof me dat sommige mensen alles meenemen behalve hun camera.

Als je een spiegelreflexcamera hebt en regelmatig lenzen wisselt, kan het handig zijn jouw camera voor vertrek even schoon te laten maken bij een fotozaak. Dat kost een paar tientjes afhankelijk van het merk en je kunt erop meestal op wachten. Om zeker te zijn dat het allemaal lukt voor je op vakantie gaat, is een telefoontje naar de fotozaak wel handig. Doe dit soort zaken niet op een koopavond of zaterdag of overleg dat van te voren even.

Wanneer je naar een stoffige, droge omgeving gaat (bijvoorbeeld een woestijn) is het te overwegen een camera met één lens mee te nemen. Het wisselen van lenzen in zo'n omgeving kan gemakkelijk vuil op de lens en in jouw camera veroorzaken. Een compactcamera is in dit soort situaties bijzonder handig.

Je zou je camera en lens dan terplekke moeten (laten) reinigen en dat is misschien niet mogelijk.

Wanneer er vuil in je camera zit, zie je dat direct op jouw foto's. Dit kun je later wegwerken in een fotobewerkingsprogramma maar met een paar honderd vakantiefoto's is dat ondoenlijk.

Zelfs als je de bediening van jouw camera goed kent, is het nog altijd verstandig de handleiding mee te nemen. Voor het geval dat.

BATTERIJEN & OPLADER

Zorg ervoor dat je een volle batterij in jouw camera hebt zitten. Laad deze voor de zekerheid de avond voor vertrek nog even op.

Het is handig altijd een volle reservebatterij mee te nemen. Of meerdere. Afhankelijk van de hoeveelheid foto's die je denkt te gaan maken en de mogelijkheid batterijen op te laden.

Wanneer je in een hotel of appartement zit, is er altijd wel een stopcontact aanwezig. Check wel even van te voren het plaatselijke voltage van het lichtnet. Dat kan in sommige landen afwijken van 220 Volt en dan heb je een verloopstekker nodig.

Als je gaat rondtrekken en kamperen is er niet altijd stroom voorhanden. Houd hier dus van te voren rekening mee en neem desnoods meerdere volle batterijen mee.

Dus je neemt mee:

- Minstens twee batterijen
- Batterij-oplader
- Eventueel een verloopstekker

GEHEUGENKAARTJES

Zonder geheugenkaartjes kunnen foto's niet opgeslagen worden. Neem er meerdere mee. Bij voorkeur met een lage opslagcapaciteit. Liever vier van 2 Gb dan één van 8 Gb want stel je voor dat die ene kwijt raakt of niet meer bruikbaar wordt? Dan heb je geen enkele foto. Of later thuis blijkt dat hij niet leesbaar is om wat voor reden dan ook

OPSLAGRUIMTE

Afhankelijk van de lengte van je vakantie, de bestemming en de mogelijkheid (veel) bagage mee te nemen, kan het handig zijn een laptop/tablet-pc mee te nemen. Je kunt dan jouw foto's direct veilig uploaden, van het geheugenkaartje afhalen en deze opnieuw gebruiken. Het verdient aanbeveling voor het uploaden altijd een card reader te gebruiken. Uploaden direct vanaf jouw camera gaat niet altijd goed en is dus minder betrouwbaar. Het zou natuurlijk zonde zijn als het uploaden van jouw vakantiefoto's mis gaat en je niets meer hebt. Een card reader kost ongeveer 8 euro en is klein dus makkelijk mee te nemen. Er zit een usb-aansluiting aan dus is op elke computer aan te sluiten. Je zou eventueel van te voren met jouw vakantieadres kunnen overleggen of je desnoods gebruik mag maken van een aanwezige computer zodat je in ieder geval jouw foto's op internet kunt plaatsen.

FLITSER & STATIEF

Als je geen ingebouwde flitser hebt maar wel een losse, neem deze dan zeker mee!

Vergeet ook niet de batterijen en oplader van je flitser mee te nemen.

Wanneer het mogelijk is deze mee te nemen, kan een statief handig zijn. Een statief is een heel gevaarte en niet handig als je veel gaat lopen. In dat geval is een tafelstatief een goed alternatief vooral als je bij avond/nacht wilt fotograferen of in kerken (waar flitsen vaak niet mag). Deze heb je in verschillende soorten, maten en prijzen.

Informeer bij een fotozaak welke voor jouw camera geschikt is.

FOTOTAS

Wanneer je dit allemaal verzameld hebt, moet alles natuurlijk degelijk en stevig opgeborgen worden.

Als je nog geen fototas hebt, koop er dan eentje "op de groei". Want geloof me, je hebt er snel uitgegroeid.

Ook met een compactcamera is een fototas handig, deze is niet alleen maar voor grote camera's.

Fototassen zijn er in veel verschillende soorten en maten. Probeer in de winkel diverse soorten uit.

Heb je weinig mee te nemen dan is een heuptasje te overwegen. Sommigen vinden een rugzak prettiger, zeker als je veel gaat lopen en anderen kiezen weer voor de schoudertas omdat deze de apparatuur sneller bereikbaar maakt.

EN NU?

Deze voorbereidingen zijn natuurlijk niet alleen voor een (lage) vakantie maar gelden voor elke reis of trip die je gaat maken en waar je jouw camera voor meeneemt.

Deze zaken horen standaard bij het fotograferen en gelden eigenlijk vanaf dat je meer dan één dag op pad gaat om te fotograferen.

Goed, je hebt nu alle mogelijke voorbereidingen gedaan en kun je met een gerust hart op reis. Tijdens de volgende tips en trucs gaan we echt foto's maken en leer ik je stap voor stap hoe je nog beter voor de dag kunt komen en daardoor later met meer plezier terugkijkt naar jouw vakantiefoto's.

Stap 3

Wat is een goede foto?

Een goede foto is een kwestie van smaak. En over smaak valt niet te twisten.

Belangrijkste is dat een foto iets met je doet; een goede foto wekt emotie op. Wij zijn al snel geneigd om een foto goed of mooi te vinden wanneer er iemand op staat die ons dierbaar is. Zo vinden ouders een foto van hun kinderen eigenlijk altijd mooi.

Toch wint een familieportret haast nooit een fotowedstrijd. De foto kan best technisch goed zijn. Zo kan de compositie in orde zijn, het licht uitgebalanceerd en de scherpste oké. Maar anders dan voor de familieleden zelf, heeft de foto verder geen waarde voor de kijker.

In geval van vakantiefoto's zou je kunnen stellen dat het niet uitmaakt wat anderen ervan vinden.

Vakantiefoto's komen in een album en zijn eigenlijk alleen voor de familie omdat die er waarde aan hecht.

Toch is het wel jammer als er bij oma een lantaarnpaal uit haar hoofd groeit of dat die leuke Griekse ober half in beeld staat. Of wat te denken van die prachtige Bougainvillea die er niet scherp op staat. Allemaal zonde en allemaal te voorkomen.

Zeker als het gaat om dierbare herinneringen wil je dat de foto perfect is. En als dat betekent dat alleen jij hem mooi vindt, is dat ook uitstekend. Hij is immers toch alleen voor jou bedoeld.

FABELTJES

Als je tien verschillende mensen vraagt wat een goede foto is, zul je tien verschillende antwoorden krijgen. De reden staat hierboven uitgelegd.

We gaan even een aantal standaard antwoorden bekijken aan de hand van voorbeelden en vervolgens beslissen of ze waar zijn.

1. Een goede foto is nooit bewogen.
2. Op een goede foto mag het onderwerp nooit in het midden staan.
3. Natuurfoto's horen niet zwart-wit te zijn.
4. Een goede foto is nooit over- of onderbelicht.

BEWOGEN OF SCHERP?

Over het algemeen zien wij graag een scherpe foto. In veel gevallen is scherpte ook gewenst omdat dit het beeld rustiger voor onze ogen maakt. We zien dan ook beter het onderwerp.

Toch kan een bewogen foto ook illustratief zijn zoals bij deze foto van een rockband. Hier geeft beweging dynamiek aan. In dit voorbeeld is beweging dus functioneel.

Een bewogen foto geeft ook emotie weer. Hiernaast de World Press Photo 2007. De emotie van oorlog is een hele sterke en daarbij is (fotografisch) veel geoorloofd.

Wanneer beweging geen functie heeft en ook geen emotie oproept, wordt het storend. Deze foto is bewogen omdat de fotograaf zijn camera niet goed stil kon houden. Dat zie je omdat ook de muren en het plafond bewogen zijn. We noemen dit bewegingsonscherpte.

Onderwerp in het midden?

Een zogenaamde "gouden regel" in de fotografie is dat het onderwerp altijd iets uit het midden geplaatst wordt.

Deze foto maakt geen goede indruk om meerdere redenen.

Doordat er aan weerszijde van de kop van de hond ongeveer evenveel ruimte zit oogt dat niet helemaal lekker.

Deze positionering van het onderwerp wordt door ons meestal niet mooi gevonden.

Hiernaast een portret waar het onderwerp exact in het midden staat.
Door de volledige symmetrie waarbij ook de belichting aan beide zijden nagenoeg identiek is, wordt dit wel een sterke foto.

ZWART-WIT NATUURFOTO: SAAI OF NIET?

Aan onderstaande foto's is duidelijk te zien dat het ene zwart-wit niet het andere is. Fotografeer altijd in kleur en maak een foto later pas zwart-wit. Andersom kan namelijk niet.

De foto hierboven is te grijs en daardoor te vlak. Op de foto hieronder komt de dreigende lucht en de rimpeling in het water juist beter tot zijn recht in zwart-wit. Overigens kan dit nog dramatischer in zowel de bovenste als de onderste foto. De bewerking is nu standaard omzetting van kleur naar zwart-wit.

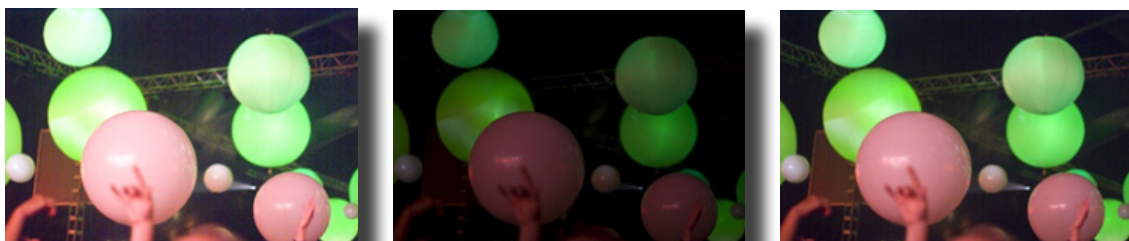
OVER- OF ONDERBELICHT: BEDOELD OF ONBEDOELD?

Een overbelichte foto is een foto waar in de lichte partijen geen doortekening meer zit. Deze zijn geheel wit. Lichte partijen trekken direct de aandacht; het menselijk oog wordt er naartoe getrokken.

Een onderbelichte foto is een foto waarbij in de donkere partijen geen doortekening meer zit. Dat gedeelte is zwart waarbij overgangen niet meer zichtbaar zijn en details wegvallen.

Vaak is over- of onderbelichting onbedoeld maar soms is het opzet. Hoe daar bewust en creatief gebruik van te maken, komt later aan de orde.

Hieronder een voorbeeld van overbelicht, onderbelicht en correct belicht.

EN NU?

Misschien deel je mijn mening over wat een goede en wat geen goede foto is, misschien niet. Dat maakt niet uit. Wat ik wel hoop is dat je het verschil ziet waarom bij de ene foto beweging wel past en bij de andere niet en waarom bij de ene foto het onderwerp niet in het midden moet staan en bij de andere wel.

Ga eens aan de slag hiermee. Maak verschillende foto's en probeer objectief te kijken. Het kan altijd beter en waarom spreekt de ene foto jou wel aan en de andere niet. Probeer dit ook te beargumenteren voor jezelf. Alleen dan kun je leren en alleen als je leert, kun je groeien.

Er is gesproken over compositie en licht, contrast, kleur en zwart-wit. Al deze termen zullen opnieuw de revue passeren en uitgebreid toegelicht en uitgelegd worden.

Stap 4

Moment op de dag

LICHT

Licht is essentieel voor het maken van een foto.

Wanneer de situatie te donker is zal jouw camera op de automatische stand de lensopening zo groot mogelijk maken en de sluitertijd ook aanpassen om een maximale lichtopbrengst te hebben. Als er dan nog niet genoeg licht binnenkomt, zal bij veel camera's de ingebouwde flitser afgaan.

Wij beperken ons nu tot het natuurlijke licht waarbij het moment van de dag een enorme invloed heeft op de uiteindelijke foto.

NATUURLIJK LICHT

Je maakt betere foto's als je bewust een bepaald moment van de dag, het jaargetijde of zelfs de plek op aarde kiest. Licht is overal anders. Het komt natuurlijk allemaal van dezelfde bron, de zon, maar de omstandigheden zijn steeds verschillend.

OCHTEND

In de ochtend is het licht helder en wit. Het doet 'koud' aan. Een goed moment voor landschappen. Deze foto is gemaakt in april om 6 uur 's morgens.

MIDDEN OP DE DAG

Wanneer de zon hoog staat, zijn de schaduwen kort en diep en is het licht contrastrijk. Dit is een minder goed moment voor portretfoto's. Deze foto is gemaakt in mei om 13 uur.

Het is daarom ook zo lastig om goede foto's te maken in warme streken zoals een woestijn. Deze zijn bijna altijd laat of vroeg op de dag genomen, nooit wanneer de zon het hoogste staat. Het bruine zand van een woestijn wordt dan wit vergelijkbaar met de kleur van de gezichten van deze dames; ze worden er niet mooier op. Als je op reis bent en je hebt geen invloed op het programma, dan ontkom je er niet aan om soms onder dit soort omstandigheden te fotograferen. Zoek voor portretfoto's dan altijd een schaduwplek op of beperk je tot het fotograferen onderwerpen die weinig of geen last hebben van lelijke schaduwen bijvoorbeeld grote gebouwen. Harde schaduwen kan je verminderen door in te flitsen.

MIDDAG

Laat in de middag is het licht warm en vallen er lange, zachte schaduwen.

Eigenlijk is dit de beste tijd van de dag om te fotograferen met natuurlijk licht. Vooral in de herfst zo rond 16 uur is het licht op zijn mooist.

GEDULD

Tot nu toe was je misschien gewend een foto te maken op het moment dat jij het wilde. Toch kun je vaak betere resultaten boeken als je even geduld hebt. Op een iets bewolkte dag kan het de moeite lonen soms even te wachten tot de zon achter een wolk verdwijnt of juist verschijnt.

Licht is namelijk niet statisch, het verandert. Zeker als je op een heel bijzondere plek bent waar je niet meer snel zult teruggaan, is een goede foto op het juiste moment van grote waarde. Wacht een uur of ga desnoods een uur later terug.

Op nog beter: zorg zelf voor de juiste omstandigheden. Dat is niet altijd mogelijk maar soms ook wel. Voor het juiste effect hoef je vaak maar een kleine handeling te doen.

MOOI WEER

Met mooi weer bedoelen wij vaak een stralende zonnige dag. Toch is dat voor de fotografie niet altijd (meestal niet) het beste weer. Bewolkte dagen zorgen voor zachter licht (we noemen dat diffuus, verspreid) en verminderen het contrast wat in geval van portretten juist erg gewenst is.

Wanneer de lucht achtergrond van de foto wordt, is strak blauw zonder wolkje juist erg welkom zoals links bij het oplaten van ballonnen op een bruiloft. Het zonlicht maakt ze transparant.

Of bij een stuntshow met motoren geeft een strakke blauwe lucht het beste plaatje.

Wind en regen kunnen ook prachtige foto's opleveren.

EN NU?

Nu ga je zelf aan de slag.

Zoek iets in jouw woonomgeving op wat je op verschillende momenten van de dag fotografeert en bekijk het verschil.

Probeer een goed portret te maken op een zonnige dag en zorg ervoor dat de schaduwen niet lelijk op het gezicht vallen. Kijk wat je kunt doen om dat te voorkomen en wees hierin creatief. Vraag medewerking van jouw model en kom zo samen tot een goede foto.

Ga ook eens regen vastleggen. Hoe moet jij jouw camera instellen om ook daadwerkelijk de afzonderlijke druppels te kunnen zien. Zie wat regen doet op een oppervlak (reflectie) en hoe fotografeer je wind?

Kortom, ook met deze tip kun je weer een tijdje vooruit.

Als je gaat fotograferen met slecht weer, neem dan bescherming voor je apparatuur mee!

Compositie

De definitie van compositie is het ordenen van beeldelementen volgens een vooraf bepaalde strategie. De kunst zit hem dus in de 'vooraf bepaalde strategie'. Dat wil zeggen dat je nadenkt over de foto voordat je hem maakt.

Vaak wordt door mensen het excuus gebruikt: "Ik wil alleen maar een leuke foto maken, ik ben niet professioneel". Toch maakt de compositie het verschil tussen een leuke en geen leuke foto. De term 'leuk' in deze is nogal vaag. Vaak wordt door anderen een foto 'leuk' gevonden om de fotograaf niet te kwetsen.

Maar wat nou als je een meer dan leuke foto kunt maken met minimale inspanning?

NEEM DE TIJD, EERST KIJKEN

Stel, je bent op vakantie. Dan maak je natuurlijk overal foto's van. Vaak kom je thuis met bergen foto's van vergezichten en gebouwen die allemaal op elkaar lijken. Je weet ook niet eens meer waar je welke foto hebt genomen.

Als je een onderwerp hebt wat verder weg staat, geeft een 'doorkijkje' de foto vaak net iets meer spanning. Een doorkijkje is iets op de voorgrond waardoor een foto meer diepte krijgt.

WEES GEDULDIG

Soms moet je even wachten tot het juiste moment. Dat geldt vooral voor onderwerpen die zich slecht of niet laten sturen zoals kleine kinderen en (jonge) dieren.

Onderstaande foto is niet direct genomen bij het zien van de paarden. Er zijn meerdere foto's aan vooraf gegaan en ook is rustig gewacht tot het juiste moment. Voor het perfecte was het nog mooier geweest als het achterste paard zijn hoofd over het andere paard had gelegd. Dat moment is nooit gekomen maar het blijft qua compositie een prima plaatje.

ZORG VOOR RUST IN EEN FOTO

Een bekende uitspraak is: less is more. Je herkent het misschien wel: je vraagt iemand een foto te maken van jou en jouw partner ergens in een winkelstraat. Uiteindelijk wordt het een puzzel te zien waar jullie staan tussen al die winkelende mensen.

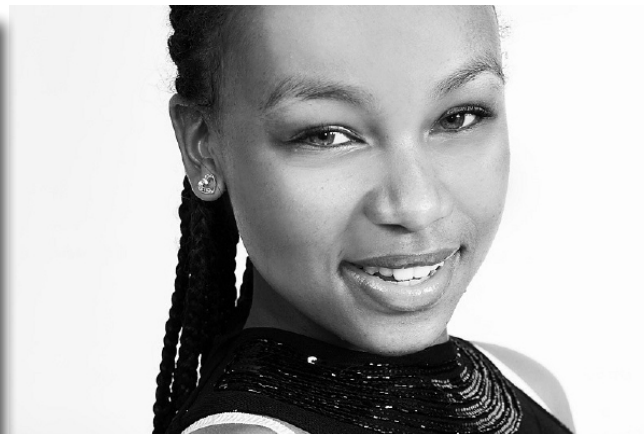
Je kunt ook op een subtiële manier de locatie van de foto laten zien. Je ziet hier op de achtergrond het logo van De Lama's dus vermoedelijk is dit in een theater.

DURF STERK TE KADEREN

Fotograferen is kaderen. Kaderen is het van te voren bepalen waar jouw onderwerp op de foto komt. In een fotobewerkingsprogramma kun je altijd later nog wat bijsnijden maar het is de kunst om dit te doen al zo goed mogelijk te doen voordat je een foto maakt.

Durf daarbij ook weg te laten. De foto links laat een open kader zien, het onderwerp is niet afgekaderd en loopt aan bijna alle kanten door.

De rechterfoto is een open kader portret. Iedereen begrijpt dat er nog een stuk voorhoofd aan het hoofd zit. Deze uitsnede zorgt voor een intiem plaatje.

Lijnen en (a-)symmetrie

Sterke lijnen en herhalingen doen het altijd goed op een foto. Ze stralen kracht uit.

PAK HET MOMENT, DE SNAPSHOT

Natuurlijk zijn er altijd momenten waarop je snel wilt afdrukken. Je hebt immers niet altijd de tijd om te wachten op het juiste moment of soms is nu het juiste moment. Kijk naar foto's uit het nieuws.

Wie herinnert zich niet de eerste foto van een vermoorde Theo van Gogh of het instorten van de Twin Towers. Snapshots, gemaakt op het cruciale moment.

Vaak overigens met een mobiele telefoon. Zijn dat goede foto's? Nee meestal niet. Ze worden bekend omdat ze een nieuwswaarde hebben niet vanwege de uitstekende compositie.

Toch is het maken van een snapshot ook vaak wachten op het juiste moment. Je kunt dit op vakantie ook doen. Ga op een terras zitten of op het strand en kijk om je heen.

Desnoods door de lens van je camera heen en volg mensen. Uitgebreid gapen, in de neus peuteren of aan de kont krabben, allemaal voer voor fotograferen.

Voor het fotograferen van mensen gelden wel wat regels. Deze worden later behandeld tijdens de tips over het maken van portretten.

EN NU?

Nu ga je natuurlijk oefenen met het maken van een compositie. Let daarbij op de volgende zaken.

De horizon boven of onder het midden plaatsen.

Diagonale lijnen zorgen voor dynamiek.

Onderwerpen net iets uit het midden plaatsen en durf ook ruimte te laten.

Veel fotoplezier!

Stap 6

Autofocus

Autofocus is een term die veel gebruikt wordt in de fotografie. Het betekent automatisch scherpstellen. Elke digitale camera, hoe duur of goedkoop ook, heeft een autofocus-stand. Sterker nog, veel camera's hebben alleen maar autofocus. Autofocus is handig omdat deze mogelijkheid ervoor zorgt dat je altijd een scherpe foto maakt. Is de foto niet scherp dan kan dat twee redenen hebben:

- A. Jij kan de camera niet stil houden. We noemen dat bewegingsonscherpte.
- B. Het onderwerp wat jij fotografeert gaat zo snel dat jouw camera het niet scherp kan krijgen. Dat heeft met de hoeveelheid licht te maken.

Vroeger moest je handmatig scherpstellen door aan de lens te draaien net zolang tot het beeld scherp was. Iedereen die weleens bij een opticien geweest is kent dat principe: je kijkt door het meetinstrument en er wordt net zo lang aan de lenzen gedraaid tot jij alles scherp ziet.

De camera stelt automatisch scherp op het midden van het beeld. Bij betere camera's kun je nog wel het autofocusgebied instellen: klein, middelmatig of groot. Als jij een camera hebt waarmee dat kan, begin dan met een groot gebied.

Wil je een onderwerp scherp hebben dat niet in het midden van het beeld staat, dan kun je de ontspanknop iets indrukken en dan de camera bewegen zodat jouw onderwerp wel scherp is maar niet in het midden van de foto staat.

VOORDELEN

Autofocus heeft heel veel voordelen. Je kunt heel snel een foto maken. Misschien sta je er niet eens bij stil dat het gebeurt, het gaat nagenoeg geruisloos, maar zodra jij jouw camera op een onderwerp richt en de ontspanknop iets indrukt, gaat de autofocus in werking.

Je kunt ook de autofocus sturen. Afhankelijk van jouw camera gaat dat meer of minder nauwkeurig.

Hier zie je de standaard autofocus, ingesteld op de voorgrond.

Hier is de autofocus ingesteld op de achtergrond.

NADELEN

Wanneer je fotografeert door een raam of een hek, zal jouw camera hierop scherpstellen en niet op het onderwerp daarachter. Kan het niet anders, zorg er dan voor dat je heel dicht met de camera voor het hek zit. Het hekwerk wordt dan niet hinderlijk.

Als je door een ruit moet fotograferen en je hebt die mogelijkheid op je camera, zet dan de focus op de M-stand (manueel) en stel handmatig scherp op het onderwerp. Probeer dit zo veel mogelijk te voorkomen.

VERKEERDE AUTOFOCUS

Autofocus wil niet zeggen dat alles vanzelf goed gaat. Je moet nog altijd zelf goed kijken omdat een verkeerde autofocus een hele andere indruk van een foto kan geven.

Deze foto lijkt meer op een reclame voor een juwelier dan een eigenaar die met zijn hond aan het dollen is. Hier ligt de autofocus dus verkeerd.

HANDMATIGE FOCUS

Hier een voorbeeld waar de handmatige focus niet goed gelukt is. Niets in deze foto is goed scherp.

EN NU?

Ga oefenen met jouw camera op de autofocus. Als je de mogelijkheid hebt, kies dan ook eens voor handmatig scherpstellen, de manual focus. Probeer ook iets op de achtergrond scherp te krijgen waarbij de voorgrond onscherp is. Wanneer je dit veel oefent, gaat het uiteindelijk heel snel en kun je van eenzelfde situatie toch twee verschillende foto's maken.

Camerastandpunt

Het camerastandpunt bepaalt mede of een foto iets met je doet. Met camerastandpunt wordt letterlijk de plaats van de camera ten opzichte van het onderwerp bedoeld.

Hoog standpunt

Laag standpunt

Ooghoogte

HOOG STANDPUNT (VOGELVLUCHT)

De linkerfoto hierboven is van bovenaf genomen. Soms kan dat al door rechtop te gaan staan en de camera naar beneden te kantelen. Of zoek letterlijk een hoger standpunt op door op een trap of balkon te gaan staan. Met dit perspectief kun je heel goed overzichtsfoto's maken.

Dit perspectief is minder geschikt voor portretten. Het hoofd wordt dan te groot ten opzichte van de rest van het lichaam. Helaas zie je nog vaak mensen die zo hun kinderen of dieren fotograferen waardoor ze minder goed tot hun recht komen. Het effect kan aan de andere kant ook heel grappig zijn. Een beetje van boven gefotografeerd zorgt meestal ook voor een wat zachtere uitdrukking en slanker gezicht.

LAAG STANDPUNT (KIKVORSPERSPECTIEF)

Fotograferen vanuit een laag standpunt gebeurt wanneer je de camera naar boven kantelt. Dit perspectief wordt vaak gebruikt bij portretten van bekende mensen met name politici. Een laag standpunt straalt kracht en autoriteit (en dynamiek) uit. Dit in tegenstelling tot het hoge standpunt wat kan kleineren en vaak niet erg flatteus is.

Ook fotomodellen worden vaak vanuit dit standpunt gefotografeerd. Hierdoor worden benen langer. Maar een laag standpunt kan ook om andere redenen aantrekkelijk zijn.

OOGHOOGTE (RECHT VAN VOREN)

Wanneer een foto vanuit het perspectief van ons gezichtsveld is genomen, geeft dat een intiem gevoel. Portretfoto's (vooral van kinderen) worden om die reden op ooghoogte genomen; ze kijken ons letterlijk aan.

De rechterfoto op de vorige pagina kan je alleen zo nemen wanneer je zelf als fotograaf op de grond gaat liggen. Oké het kost even wat moeite (trek oude kleren aan) maar het resultaat mag er dan ook zijn. Je moet je dus letterlijk verlagen tot ooghoogte van het onderwerp.

Bij niet-portretten moet je soms ook door de knieën (of verder) om iets recht van voren te fotograferen. Het detail van deze auto krijg je alleen op deze manier door de camera recht te houden. Ook hier spreekt het gevoel van intimiteit, het voelt haast of je erbij bent.

Producten worden vaak op deze manier gefotografeerd. Dit zie je ook terug in reclamefoto's.

EN NU?

Maak verschillende foto's vanuit verschillende standpunten. Je kunt de camera niet alleen naar boven of beneden kantelen maar ook naar links of rechts voor een bijzonder perspectief.

Zorg er bij portretten altijd voor dat het onderwerp zo goed mogelijk neergezet wordt. Mensen vinden zichzelf al vaak niet leuk op foto's staan maar dat heeft meestal te maken met het feit dat de fotograaf niet even door de knieën gaat voor een foto op ooghoogte. Niemand wordt graag van bovenaf geportretteerd. Meer hierover bij de tips over het maken van portretten.

Mensen fotograferen

Als je mensen gaat fotograferen moet je allereerst op de hoogte zijn van het portretrecht. Het komt er in het kort op neer dat de geportretteerde zich kan verzetten tegen publicatie van zijn portret. Publicatie is openbaarmaking in de ruimste zin dus ook op sociale media zoals Twitter en Facebook.

Dat klinkt heftig maar valt in de praktijk wel mee. Feitelijk kan de geportretteerde alleen bezwaar maken als er een redelijk belang is zoals:

1. wanneer privacy geschonden wordt (denk aan daders en slachtoffers van een misdrijf);
2. er commerciële belangen zijn (de fotograaf gaat geld verdienen met het portret)
3. de geportretteerde belachelijk wordt gemaakt of voor schut wordt gezet;
4. de geportretteerde wordt gebruikt in een reclame voor een product waar hij niet achter staat.

Voor foto's in privéomstandigheden geldt dus eigenlijk alleen punt 3 maar dan nog zal het weinig voorkomen dat iemand bezwaar maakt. Toch is het goed dit te weten, ook als amateurfotograaf. Het is dus niet zo netjes om jouw naakte buurvrouw te fotograferen en die foto vervolgens op je Facebook te zetten.

Mensen die plezier hebben en uit zijn, vinden een foto altijd leuk.

10 basisstappen fotogra-

VRAGEN

Wanneer je een foto van iemand wilt maken, is het netjes dit van te voren te vragen. Sommige fotografen vinden dat moeilijk maar je zult versteld staan hoeveel mensen gewoon zonder meer akkoord gaan.

Soms vragen ze waar het voor is. Zeg dan dat je bezig bent met een cursus en oefent in het maken van portretten.

Soms wil je het niet van te voren vragen omdat je juist dat spontane moment op de foto wilt hebben en misschien helemaal geen portret wilt maken. Maak dan gewoon de foto. Je kunt altijd achteraf nog iemand om toestemming vragen.

Zowel bij vragen vooraf als achteraf kun je aanbieden de foto per email te versturen. De meeste mensen zullen zeker dan geen enkel bezwaar hebben. Is er toch bezwaar, ga dan niet in discussie maar maak de foto niet of verwijder deze weer van je camera.

Wanneer je in het buitenland bent en je in een andere cultuur begeeft, wordt er soms op een andere manier tegen fotografen aangekeken. Het is goed dit te weten. Het kan zijn dat er geld wordt gevraagd voor het maken van een foto. Respecteer dat en bepaal zelf of en hoeveel het je waard is. Probeer niet achteraf toch stiekem een foto te maken. Dat hoort niet.

OPDRACHT

Het kan zelfs zijn dat jij een opdracht krijgt om mensen te fotograferen. Denk aan een (afscheids)receptie op jouw werk, een buurtfeestje of de 10e verjaardag van jouw nichtje. Hele belangrijke gebeurtenissen als bruiloften en grote groepsfoto's laat je voorlopig maar aan de professionele fotograaf over. Ongeacht of je er geld voor krijgt of niet, doe het alleen als je zeker genoeg van jezelf bent. Vermeld altijd dat je nog een beginner bent en als je het niet ziet zitten, doe het dan niet. Mensen hebben namelijk hoge verwachtingen van foto's en die moet jij wel waar kunnen maken. Dat kan voor heel veel druk en spanning zorgen en dat gaat vaak ten koste van de foto's.

Als je het wel aandurft dan hier een paar tips waar je rekening mee moet houden:

- Zorg dat de hoofdpersoon altijd meerdere keren op de foto staat. Liefst als totaal (ten voeten uit dus), half-totaal (tot middel) en portret (hoofd, eventueel nek en schouders).
- Zorg dat belangrijke gasten (vooraf vragen dus) er ook allemaal opstaan en niet alleen die leuke dame of heer die je in de peiling hebt... Maak van alle aanwezigen minstens één portret waar je dan later een collage van kunt maken.
- Leg de lat niet te hoog voor jezelf en maak foto's die makkelijk voor je zijn. Een feestje 's avonds in een donkere schuur met een dj en stroboscoop is misschien wel iets te hoog gegrepen. Wees daarin eerlijk naar de opdrachtgever en zeg dat je dat niet doet.
- Zorg ervoor dat het belangrijke moment op de foto staat. Denk hierbij aan het overhandigen van een cadeau bij een afscheid, een speech of het uitblazen van de kaarsjes op de verjaardagstaart. Als je er niet goed bij kunt, stuur dan anderen gewoon weg op een vriendelijke manier. Jij bent gevraagd voor de foto's dus jij moet vooraan staan!

ONGEVRAAGD

In sommige situaties is het niet erg gebruikelijk om van te voren te vragen of je mensen mag fotograferen. Denk aan openbare evenementen waar vrij fotograferen toegestaan is. Dat zijn vaak ook gelegenheden waar ontzettend veel fotografen staan. Je mag er dan van uit gaan dat mensen die zich daar begeven het risico lopen gefotografeerd te worden en zich niet later gaan beroepen op het portretrecht. Houd ook hier wel rekening met alle fatsoensnormen.

Toch zijn die normen ook flexibel. Hieronder een foto gemaakt op Zwarte Cross: een groot muziek- en motorcrossfestival. Er is niet gevraagd of deze foto gemaakt mocht worden toch is er een kleine kans dat zij bezwaar zouden gaan maken. De foto is overigens niet gepubliceerd.

ARTIESTEN, BN'ERS E.D.

Bekende Nederlanders zijn eigenlijk weer iets apart. Natuurlijk geldt voor hen ook het portretrecht wat overigens dagelijks met voeten wordt getreden. Denk aan de zogenaamde paparazzi (fotografen die soms vanuit hinderlagen ongevraagd BN'ers fotograferen en deze foto's ook publiceren en daar zelfs voor betaald worden).

Een enkele keer duikt er eens een proces op van een BN'er die bezwaar maakt tegen (vaak) een roddelblad. Meestal wint dan ook wel de aanklager. Toch hoort het ook bij het zijn van een bekendheid om gefotografeerd te worden. Overigens vinden vele BN'ers het ook juist erg leuk, ze zijn niet voor niets bekend geworden. Toch werkt het ook hier beter om gewoon even te vragen en dan blijkt vaak dat BN'ers ook maar gewone mensen zijn ...

EN NU?

Ga mensen fotograferen. Op straat, in de dierentuin, tijdens de markt of op een braderie. Loop rustig rond en kijk goed om je heen. Of ga in het gras zitten, op een terras of gewoon ergens langs de kant van de weg.

Wellicht vond je het altijd al leuk om mensen te kijken, nu doe je dat met een camera. Zie je iets leuks, maak dan een foto. Je leert vanzelf de situatie zo in te schatten of vragen nodig is of niet. Wil je een verlaten perron fotograferen waar één persoon staat te wachten, spreek hem dan aan. Als het perron vol staat met mensen, is dat niet nodig.

Wat nodig is voor het maken van een goed portret komt in het volgende deel aan de orde.

Veel fotoplezier!

Stap 9

Portret

Regels met betrekking tot het openbaar maken van foto's waar mensen duidelijk zichtbaar en herkenbaar zijn, hebben we in het vorige deel behandeld.

Nu gaat het om het maken van een goede portretfoto.

Een portretfoto is een foto waarop alleen het gezicht eventueel met nek en schouders zichtbaar is. Foto's van mensen tot aan hun middel heten half-totalen en mensen die ten voeten uit op een foto staan noemen we totalen.

Elk heeft zijn eigen regels en aandachtspunten. Wij beperken ons nu tot het portret.

Scherptediepte

Een portret is het mooiste wanneer de persoon los komt van de achtergrond. Dat betekent dat de achtergrond onscherp is en het portret scherp. Wanneer de achtergrond ook scherp is, komt het gezicht vaak niet goed tot zijn recht. Dit principe noemen wij scherptediepte. Bij een goed portret is er dus sprake van weinig scherptediepte.

Je kunt dit op de volgende manier voor elkaar krijgen:

1. Zet jouw camera op de portretstand of op de A-stand en kies voor het kleinste getal.
2. Zorg dat jouw onderwerp ver van de achtergrond af staat. Hoe verder hoe minder scherptediepte.
3. Ga verder van je onderwerp af staan en gebruik een telelens (135mm of meer).
4. Voor iets meer dynamiek is het fraai de camera iets schuin te houden.

SCHERPTE OP OGEN

Ogen zijn blikvangers in een portret. Een portret waarbij één of beide ogen niet scherp zijn, kijkt niet lekker.

Op beide foto's ligt de scherpste verkeerd.

Op de linkerfoto zit deze te laag waardoor de kin scherp is maar de ogen niet. Dat wordt nog eens versterkt door het metaal van de microfoon; metaal lijkt altijd scherper op een foto dan huid.

Op de rechterfoto is het ene oog scherp en het andere niet. Bovendien wordt de aandacht erg gevestigd op de zijkant van de neus wat bij een portret niet de bedoeling is.

Het scherp-tegebied ligt binnen het witte kader. In de rechterfoto is dat exact het midden van het beeld en dat klopt want zo werkt de autofocus.

Maak het jezelf dus makkelijk en zorg dat de persoon het gezicht min of meer recht heeft ten opzichte van de camera. Hij hoeft niet perse in de lens te kijken ofschoon dat wel vaak een heel persoonlijke indruk maakt, haast intiem.

SPONTAAN OF GEPOSEERD

Een veel gehoorde klacht van mensen is dat ze nooit leuk op een foto staan. Zeggen ze. En dat zal ook best zo zijn. Meestal heeft dat te maken met het feit dat ze op een ongelukkig moment gefotografeerd zijn bijvoorbeeld tijdens het praten of eten. Dat zijn verkeerde momenten voor een goed portret maar eigenlijk voor elke goede foto.

Toch zeggen veel mensen ook vaak dat ze niet kunnen poseren. Het is aan jou, de fotograaf, ervoor te zorgen dat mensen zich op hun gemak voelen en ontspannen, dan komen er vanzelf mooie foto's.

Hoe krijg je mensen ontspannen op de foto?

Opmerkingen als “kijk eens leuk” doen het vaak minder goed. Laat mensen gewoon even rustig zitten op een vertrouwde plek (deze foto's zijn op hun kantoor genomen) en doen alsof ze aan het werk zijn. In de tussentijd kun jij jouw camera instellen (portretstand of handmatig als je daar al aan toe bent). Je houdt jouw camera in de aanslag en vraagt hun aandacht. Op het moment dat ze kijken, druk je af. Ze schrikken wellicht en dus wacht je een paar seconden zodat ze hersteld zijn en drukt nog een keer af. Voila... een prima foto. Spontaan en toch geposeerd. En zo went men en gaat men vaak spontaan poseren. En als je echt geluk hebt, is het ook nog een heel uitbundige foto. Dit werkt vooral als mensen in goed gezelschap zijn, misschien wat drinken en lachen en je gaat achter ze staan met de camera op scherp. Je roept iemand, hij kijkt om en daar is ie dan: het ultieme spontane portret.

ANDERE AANDACHTSPUNTEN

Licht

Fotografeer zo veel mogelijk bij bestaand dus natuurlijk licht. Je kunt mensen buiten fotograferen maar binnen kan ook.

Zet mensen niet pal voor een raam. Je krijgt dan te maken met tegenlicht waardoor jouw portret te donker wordt of de achtergrond te licht.

Het mooiste is mensen te fotograferen aan een raam, wat betekent dat het licht van de zijkant komt. We noemen dat strijklicht en dat is het mooiste licht voor een portret. Een goed moment is dan als het wat bewolkt is anders krijg je weer hele harde schaduwen over het gezicht.

Brillen

Brillen zijn lastig. Ze weerspiegelen licht. Als je mensen met een bril moet fotograferen zorg er dan voor het dat licht niet direct op de bril valt. Ook hier werkt strijklucht het beste.

Groepsportret

Als je meerdere mensen wilt fotograferen, het groepsportret, moet je met veel dingen rekening houden. Mensen moeten bij elkaar passen qua grootte, kleding en ze moeten er allemaal "leuk" opstaan. Een groepsportret is meer voor de iets gevorderde fotograaf.

Dit is een voorbeeld van een slordig gemaakt groepsportret. De dame in het midden, die eigenlijk de belangrijkste is, staat er niet zo best op. Zij zou beter iets meer naar voren kunnen staan. De dames rechts (voor de kijker links) hebben te donkere kleding tegen een donkere achtergrond. Beter was de middelste van de drie te wisselen voor de dame met de witte blouse, zij staat namelijk ook nog voor een lichte muur. Bovendien zou de witte jas aan de kapstok eigenlijk weg moeten.

Kortom, hier valt nog veel te verbeteren.

EN NU?

Begin maar met één persoon, dat is soms al lastig genoeg. Vraag iemand om model te staan die je (goed) kent, geduld heeft en zelf mee wil denken of misschien zelf ook fotograaf is. Gebruik de technieken zoals uitgelegd maar ga ook zelf experimenten.

10 basisstappen fotogra-

Het allerbelangrijkste in mijn visie is om aan de slag te gaan en niet meer te stoppen. Toen ik startte met fotograferen raakte ik compleet in de ban van fotografie en binnen 3 maanden had ik mijn eerste opdracht en een jaar later zegde ik mijn baan op. Mijn leven was compleet veranderd en ik durf te zeggen dat dit op het gebied van werk de beste beslissing is geweest die ik ooit heb gemaakt. Wat is het geweldig om geld te verdienen met je passie en je hart te durven volgen. Ik heb me in de loop der jaren ontwikkeld tot een portretfotograaf en het lijkt me geweldig jou ook verder te gaan helpen met portretfotografie.

Hoe?

Kijk hier voor meer informatie: <http://fotografieuitdaging.nl/de-portret-uitdaging/>

Heel veel liefs en succes met al je fotografie activiteiten!!

Laura de Haan

Tot slot

Ik hoop dat je genoten hebt van dit E-book, maar sterker nog hoop ik dat je met de tips en informatie aan de slag bent gegaan en al veel hebt geleerd door zelf te doen!

Ik vind het leuk om te horen wat je resultaten en ook voor vragen ben ik graag bereikbaar. Aarzel niet om even te mailen!

Ik zou het tof vinden om contact te houden!

www.fotografieuitdaging.nl

<https://www.facebook.com/fotografieuitdaging.nl> (ik zou het tof vinden als je mijn pagina liked!)

<https://twitter.com/#!/LauradeHaanNL>

<http://www.linkedin.com/in/lauradehaannl>